

باز هم از سپهبد کاتوزیان

دکتر سعید سادات

ساختند، سرلشکر ضرغام گفت اگر تیمسار [عبدالله] هدایت (رییس کل ستاد ارتش) تیمسار کاتوزیان را برای تصدی گارد گمرک به من بدهد، ۱۰۰ میلیون به پیش‌بینی درآمد گمرکات اضافه خواهم کرد. تیمسار کاتوزیان گفت: شبی، در یک میهمانی که نخست‌وزیر هم حضور داشت، تیمسار هدایت دست مرا گرفت، پیش دکتر اقبال برد و گفت: جناب آقای نخست‌وزیر این هم آن آقای ۱۰۰ میلیونی شما.

تیمسار کاتوزیان تا سال ۱۳۳۹ فرمانده گارد گمرک بود و درآمد گمرکات را بیش‌تر از این بالا برد، ولی به‌خاطر مراقبت دقیق از مرزهای کشور، قاچاقچی‌ها مستأصل شده بودند. در آن زمان شایع بود والا حضرت اشرف قاچاق موادمخدر می‌کند. [دکتر قدیری اصلی] از ایشان سوال کردم آیا با ایشان هم گلاویز شده‌اید؟ گفت: خیر، کسی جرأت نمی‌کرد قاچاق کند. گفتم: چرا این قدر شایع کرده‌اند؟ گفت: خیلی‌ها می‌گفتند. به هر حال بر اثر سختگیری در به‌دام انداختن قاچاقچیان، برای او نزد شاه زدند که اصلاً گارد گمرک را منحل کرد. هم ایشان به من گفتند، البته گفتند پیش خودت بماند. (این یادداشت مربوط به سال‌های پیش از انقلاب است) به نزد شاه سعایت کردند که ضرغام و کاتوزیان، با در اختیار داشتن کشتی، هواپیما و سرباز برای اداره‌ی گمرکات، ممکن است کودتا

بکنند، در حالی که من کاتوزیان، برای این که بدگمان نشوند، هرگز بیش از ۱۱ سرباز در اختیار نمی‌گرفتم تا مبادا گمان برند با داشتن سرباز، کشتی و هواپیما ممکن است کودتا راه بیندازیم.^۲

بنابراین ملاحظه می‌فرمایید که در بین امیران ارتش، در قبل از انقلاب کسانی هم مانند سپهبد کاتوزیان و سپهبد صادقیان بودند که هم مذهبی و هم سالم و صادق و درست کار بودند و انتشار خاطرات آن‌ها برای **حافظ** عیبی به‌شمار نمی‌رود. ■

پی‌نوشت

- ۱- شرح حال رجال سیاسی و نظامی معاصر ایران، دکتر باقر عاقلی، مجلد سوم، نشر گفتار، نشر علم.
- ۲- خاطرات، دکتر باقر قدیری اصلی، نسخه‌ی هدایی مؤلف به ماهنامه‌ی حافظ.

سپهبد باقر کاتوزیان

□ انتقاد آقای مهندس کیوس گوران در شماره‌ی ۴۰ از نشر خاطرات امرای ارتش (ارتشبد جم و سپهبد مبصر در **حافظ** ۳۸ و سپهبد کاتوزیان در شماره‌ی ۳۹) به نظر این‌جانب، موجه نبود. لذا درباره‌ی مقاله‌ی جناب آقای دکتر باقر قدیری اصلی در شماره‌ی ۳۹ نشریه‌ی **حافظ** راجع به سپهبد باقر کاتوزیان، لازم دانستم اطلاعات ذیل را تقدیم کنم تا خوانندگان تصدیق کنند که در میان امرای ارتش سابق هم اشخاص پاک و صدیق و خدمتگزار وجود داشته است و انتقاد تند آقای گوران نسبت به مجله از جهت انتشار خاطرات این اشخاص، وارد نیست.

الف- دکتر باقر عاقلی در شرح حال سپهبد کاتوزیان می‌نویسد: «سپهبد باقر کاتوزیان در ۱۲۹۱ در یک خانواده مذهبی متولد شد. پس از اخذ دیپلم در ۱۳۱۲ وارد دانشکده‌ی افسری شد و دو سال بعد فارغ‌التحصیل گردید. در ۱۳۲۴ سرگرد و در ۱۳۲۹ به درجه‌ی سرهنگی رسید. در این درجه مدتی رییس ستاد لشکر خوزستان شد. از دیگر مشاغل او فرماندهی تیپ و معاونت لشکر بود. در ۱۳۳۵ سرتیپ و در ۱۳۳۹ سرلشکر و در ۱۳۴۴ به درجه‌ی سپهبدی رسید. از اهم مشاغل وی فرماندهی لشکر، فرماندهی سپاه و ریاست کارگزینی ارتش بود. مدت‌های مدید معاون پارلمانی وزارت جنگ بود. در آبان‌ماه

۱۳۵۷ در نخست‌وزیری ارتشبد ازهاری هم‌دوره‌ی تحصیلی خود به وزارت کار و امور اجتماعی منصوب گردید و پس از انقلاب اسلامی بازنشسته شد.^۱

ب- در مقاله‌ی جناب آقای دکتر قدیری اصلی، در حین ویراستاری دو پاراگراف از قلم افتاده بود که با عرض معذرت آن‌ها را هم در این شماره تقدیم می‌دارم:

«آقای صد میلیونی - در زمان نخست‌وزیری دکتر اقبال، سرلشکر ضرغام وزیر گمرکات و انحصارات بود. ضرغام در هنگام تنظیم بودجه‌ی کل کشور، درآمد گمرکات ایران را کم‌تر از انتظار دولت پیش‌بینی می‌کرد. هر چه در هیات دولت اصرار می‌کردند که رقم درآمد گمرکات را بیش‌تر برآورد کند، وزیر گمرکات زیر بار نمی‌رفت، تا در جلسه‌ی دیگری که فشار بیش‌تری وارد